

Strategie arabského literárního překladu v období Nahdy

K tématu arabské obrody, *nahdy*, se arabští i západní badatelé stále častěji vrací, neboť představuje klíčové období moderní arabské kultury a literatury. Diplomová práce **Strategie arabského literárního překladu v období Nahdy** tak navazuje na badatelské úsilí řady literárních vědců, kritiků, historiků, sociologů a jiných. Její autorka, Bc. Adéla Provazníková, se zaměřila na problematiku strategie arabského literárního překladu v tomto období, tj. na ideové, estetické přístupy a kulturně-osvícenecké přístupy těch arabských tvůrců, kteří soudobým arabským čtenářům zprostředkovali některá díla evropské a americké prózy.

Jádrem předkládané diplomové práce jsou čtyři kapitoly, po nichž následuje rozsáhlý Závěr. Tematický rozsah těchto kapitol je na jedné straně vymezen metodologickými otázkami *nahdy* a arabského literárního překladu (pohledem zvnějšku), na straně druhé pak textovou analýzou několika přeložených děl (pohled dovnitř) vycházející z interpretace témat, motivů a postav v rámci anglického a francouzského kulturního vlivu.

Podstata výkladu o *nahdě* spočívá v označení tohoto pojmu rozsáhlým kulturním projektem, jehož cílem je obrození a vzestup všech oblastí života arabské společnosti. Základním metodologickým východiskem je existence dvou hodnotových systémů představujících domácí tradici a pokrok západního světa. Významným tématem *nahdy* jako procesu modernizace arabského světa je postavení a role ženy v tomto klíčovém historickém období.

Pro zkoumání arabského literárního překladu zvolila diplomantka teorii Gideona Touryho, která se orientuje na cílový text a kulturu s důrazem na úlohu literárního překladu v cílovém kulturním kontextu. Překladatel ve své činnosti tak upřednostňuje buď výchozí, nebo cílovou kulturu, zároveň pracuje s proměnlivostí překladatelských norem tvořících ucelené systémy fungující v rámci jedné či druhé kultury. S těmito tezemi souvisí otázka smyslu překladu a významu adaptací či pseudopřekladů pro cílovou kulturu v určitém období jejího vývoje. Diplomantka zde zmiňuje postkoloniální kritiku literárního překladu postavenou na faktu, že aktéři překladatelského procesu si uvědomují nerovnost kultur, což mj. vede ke kritice zplošťujících interpretačních překladů z minoritních jazyků/kultur do jazyků/kultur dominantních.

Kapitola *Pohled zvnějšku* se zaměřuje na nástin vývoje arabské překladatelské tradice od Abbásovské doby do období *nahdy*, kdy začali autoři řešit rozdílné přístupy k překladatelské praxi, a to na základě pojmů *tardžama* (překlad) a *ta'rīb* (arabizace). Diplomantka poukazuje i na další možnosti přizpůsobení překládaného textu arabskému čtenáři, např. pojem *tasarruf* (volné zacházení), *talchīs* (krácení) nebo *zijāda* (přidávání). Cílem dalšího způsobu je oslovit jednu arabskou národní entitu, např. *tamsīr* (egyptizace). Moderní translologie přináší řadu důkazů o tom, že hodnota původnosti přeloženého textu je akcentována až v poměrně nedávné době. Vývoj arabského literárního překladu je úzce spjat se vztahem mezi tradičními arabskými narativními žánry a „importovanými“ západními žánry – románem, povídkou a dramatem.

Kapitola *Pohled dovnitř – textová analýza* obsahuje rozbor dvou románů *al-Ghāda al-indžlīzīja* (Anglická dáma), který do arabštiny převedla (uskutečnila arabizaci textu) Labība Mādī Hāšim; *al-Bārīsīja al-*

hasnā (Krásná Pařížanka), již do arabštiny přeložil Adīb Ishāq; a tři povídek *Mādhā ra'at Mis Dārinktūn?* (Co viděla slečna Darringtonová?), kterou do arabštiny přeložil Salīm al-Bustānī, *Andžilū wa Fransiskā* (Angelo a Francesca, již přeložil pravděpodobně Šāhīn Makārījūs, a *Chajāl al-'arīs* (Přízrak ženicha, bez uvedení jména překladatele).

Následující kapitola představuje vyústění celé diplomové práce, neboť zahrnuje Shrnutí a interpretaci děl analyzovaných v předchozí kapitole. Tyto texty se vyznačují řadou společných rysů, ale zároveň se od sebe v mnohých aspektech liší. Důležitou roli v nich sehrává odlišné vnímání Francie a Anglie, vztah autorů k oběma koloniálním metropolím se výrazně projevuje v použitých překladatelských strategiích. Podkapitola *Témata, žánry a jejich pohyb* se zabývá tématy, která se vyznačují dvojitou relevancí – pro výchozí i cílovou kulturu. Pojednává o nadpřirozenu, oblíbeném tématu populární literatury a o dvojici procházející velkými proměnami, tvořené ženou a městem. V podkapitole *Strategie a normy překladu* diplomantka analyzuje hlediska výběru literárních textů, operační normy řídící konkrétní procesy během jejich překladu a v neposlední řadě strategie, jimiž tyto procesy překladatelé naplňovali.

Diplomová práce Bc. Adély Provazníkové **Strategie arabského literárního překladu v období Nahdy** představuje zcela původní studii postavenou na konsistentním výkladu zadaného tématu. Je velmi hodnotným přínosem k poznání vzniku a vývoje moderních arabských narativních žánrů, jakož i teorie a metod arabského literárního překladu.

Diplomová práce Bc. Adély Provazníkové splňuje všechny požadavky standardně kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení „výborně“.

Doc. Dr. František Ondráš, PhD.
vedoucí diplomové práce

V Praze, 4. 9. 2018